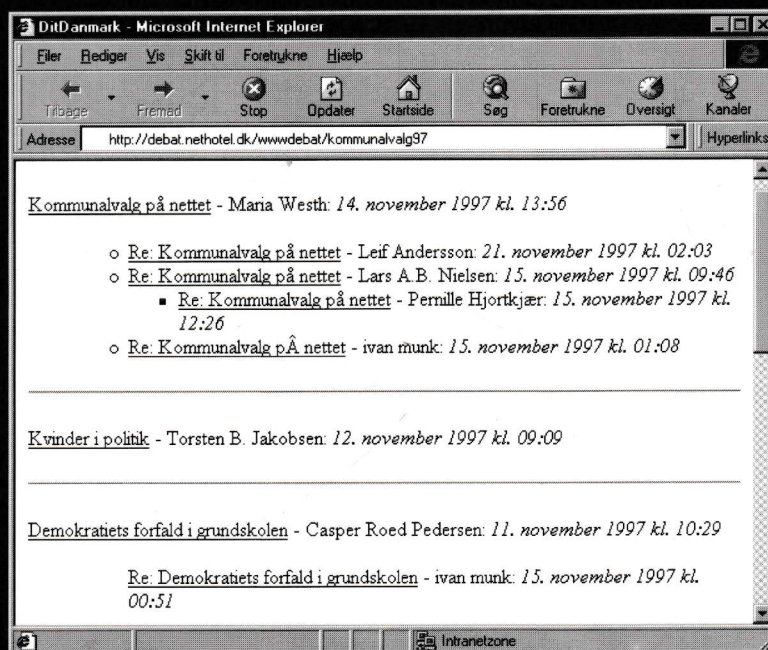

Jens Hoff Karl Löfgren Sune Johansson

Internet og demokrati

Erfaringer fra kommunalvalget 1997

Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Internet og demokrati
1. udgave, 1. oplag 1999

© 1999 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse eller
mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er
uden forlagets skriftlige samtykke ikke tilladt
ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Omslaget er tilrettelagt af Morten Højmark
Tryk: Gentofte Tryk

Printed in Denmark 1999
ISBN 87-574-0178-0

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Gothersgade 133
Postboks 2126
1015 København K

Telefon: 33 95 97 00
Telefax: 33 95 99 97
e-mail: fl@djoef.dk

Homepage: <http://www.djoef.dk/flhome.htm>

Indholdsfortegnelse

Forord 8

Kapitel 1 : Introduktion

1.1. Indledning 10

1.2. Baggrund 11

Kapitel 2 : IT og Demokrati – En teoretisk ramme

2.1. Indledning 14

2.2. Potentialerne i den ny informations- og kommunikationsteknologi 14

2.3. Teoretiske perspektiver på teknologi 17

2.4. Modeller for elektronisk demokrati 19

2.5. Demokratisk styring og demokratiske normer 24

Kapitel 3 : Forskningsdesign, metode og typer af data

3.1. Indledning 31

3.2. Undersøgelsesspørgsmålene

3.2.1. Adgang og deltagelse 31

3.2.2. Offentlig debat 32

3.2.3. Tilpasning til det politiske system 33

3.2.4. Udviklingen af demokratiske identiteter og politiske kapabiliteter 33

3.3. Undersøgelsesdesign og data 34

Kapitel 4 : Adgang og deltagelse

4.1. Adgang 38

4.2. Direkte deltagelse 39

4.3. Indirekte deltagelse 42

Kapitel 5 : Den demokratiske dialog på KV97's debatsider

5.1. Indledning 44

5.2. Metode i relation til debatten/dialogen 45

5.3. Debatten i tal

5.3.1. Aktivitet og deltagelse 50

5.3.2. Emner 52

5.4. Den demokratiske dialog

5.4.1. Dialogens karakter 56

5.4.2. Tolerance og åbenhed i dialogen 59

5.4.3. Læsebreve og KV97 61

Kapitel 6 : Internettet - En ny type offentlighed i et nyt offentligt rum?

- 6.1. Indledning 62
 - 6.1.1. Præsentation af synspunkter 63
- 6.2. Opfattelser af konceptets tilpasning til demokratiske processer 65
 - 6.2.1. Vurdering af konceptet som vælgermøde 66
 - 6.2.2. Vurdering af konceptet som traditionelt medie 67
 - 6.2.3. Vurdering af konceptet som undervisningsmateriale 69
 - 6.2.4. Vurdering af konceptet som nyt offentligt rum for demokratisk samtale 70

Kapitel 7 : KV97, demokratisk identitet og politiske kapabiliteter

- 7.1. Indledning 73
- 7.2. Effekten på borgernes, politikernes og organisationernes demokratiske identitet
 - 7.2.1. Borgerne 73
 - 7.2.2. Politikerne 74
 - 7.2.3. Kommunernes Landsforening 75
 - 7.2.4. Kommunedata 77
 - 7.2.5. Mostrup 79
 - 7.2.6. De kommunale forvaltninger 80
- 7.3. Effekten på borgernes, politikernes og organisationernes politiske kompetence
 - 7.3.1. Borgerne 81
 - 7.3.2. Politikerne 82
 - 7.3.3. Kommunernes Landsforening 82
 - 7.3.4. Kommunedata 83
 - 7.3.5. Mostrup 84
 - 7.3.6. De kommunale forvaltninger 84
- 7.4. Effekten på borgernes, politikernes, og organisationernes politiske ressourcer
 - 7.4.1. Borgerne 85
 - 7.4.2. Politikerne 86
 - 7.4.3. Organisationerne 86

Kapitel 8 : Sammenfatning og konklusioner

- 8.1. Optakten, evalueringskriterier, undersøgelsesdesign og data 88
- 8.2. Demokratievalueringen
 - 8.2.1. Adgang og deltagelse 92
 - 8.2.2. Debatten 93
 - 8.2.3. En ny type offentlighed 94
 - 8.2.4. Identiteter 96
 - 8.2.5. Politisk kompetence 98
 - 8.2.6. Politiske ressourcer 99
- 8.3. Afsluttende bemærkninger 100

Forfatterne 101

Referencer 103

Indeks 107

Forord

Denne bog handler om valgkamp på Internettet. Til brug i den kommunale valgkamp i 1997 udviklede Kommunedata og Kommunernes Landsforening et valgkamps-koncept til internettet, der både indeholdt en mængde relevante informationer, debatmuligheder og formidling af valgresultater. Det er dette koncept, der udgør denne bogs empiriske grundlag. På mange måder var dette koncept enestående. Man prøvede således her for første gang i en nordisk og måske endda global sammenhæng at udvikle og anvende et omfattende Internet-koncept i forbindelse med en enkelt politisk begivenhed. Herudover var der tale om, at store og veletablerede organisationer forsøgte sig i rollen som demokratiske fornyere – en rolle som man bestemt ikke er forvænt med at se sådanne organisationer spille. Der blev med andre ord taget risici – og det var bestemt ikke alt der gik lige godt, set fra organisationernes side.

Set fra samfundsforskerside derimod, har både Internet-konceptet – KV97 –, såvel som forløbet omkring det, udgjort et særdeles spændende forskningsobjekt med mange både metodiske og analytiske udfordringer. Metodisk har der således forud for denne undersøgelse kun foreligget få og spredte anvisninger på hvordan man kunne studere politisk/demokratiske fænomener på Internettet. Vi har derfor i denne bog været nødt til at udvikle en sådan metodik, hvilket har stillet store krav både til vores fantasi og evne til at gennemføre forskellige typer af analyse. Vi vil ikke her hævde, at vi har fundet det endelige svar på, hvordan man bør gribe en sådan analyse an, men vi mener dog at kunne bidrage med en række innovative foreslag til, hvad en sådan metodik kan indeholde. Analytisk har situationen været noget nemmere, idet vi her har kunnet læne os op ad en lang demokrati-teoretisk tradition, som vi dog har måttet tilpasse til den digitale verden. Bogen er således kommet til at rumme kapitler, der omhandler skævheder i forbindelse med adgang og deltagelse i Internet-valgkampen, problemer i den demokratiske dialog, forskelligheder i opfattelsen af Internet-systemets demokratiske rolle og Internet-systemets påvirkning af demokratiske identiteter og politisk kompetance hos hhv. borgere, politikere og organisationer.

Vi har alle tre været meget glade for at få denne lejlighed til at studere et nyt politisk fænomen, som efter vores opfattelse, i den ene eller den anden form, vil blive betydeligt mere dominerende og få betydeligt mere indflydelse på den politisk/demokratiske udvikling fremover, end fænomenet har for nærværende.

Vi vil derfor her gerne benytte lejligheden til at sige tak til alle dem, der har gjort det muligt for os at gennemføre denne undersøgelse. Det gælder således de politikere, embedsmænd og borgere, som har stillet sig til rådighed for denne

undersøgelse. Det gælder den gymnasie- og handelsskoleklasse, som har fungeret som "testpiloter", og de debatdeltagere, som har besvaret vores elektroniske spørgeskema. Størst tak går dog til Kommunedata og Kommunernes Landsforening, som har udvist stor åbenhed og imødekommenhed i forbindelse med denne undersøgelse. En særlig tak går her til centerchef Jens Ole Back, som fra første færd viste stor interesse i at inddrage uafhængige forskere i evalueringen af Kommunedata/ Kommunernes Landsforenings Internet-koncept, og som gjorde det praktisk og økonomisk muligt at indhente en række af de data, som ligger til grund for denne undersøgelse.

København

Juni 1999

Jens Hoff
Karl Löfgren
Sune Johansson

Bogen handler om valgkamp på Internettet. Den internationale debat om demokrati i cyberspace relateres til konkrete danske erfaringer gennem en analyse af Kommunedata og Kommunernes Landsforenings koncept til den kommunale valgkamp i 1997. Der fokuseres på problemstillinger som adgang og deltagelse, den demokratiske dialog, forskelligheder i opfattelsen af konceptets demokratiske rolle samt påvirkning af borgernes, politikernes og organisationernes demokratiske identitet og politiske kompetencer. Bogen udvikler en metodologi til evaluering af politiske fænomener på internettet, som bør kunne finde anvendelse langt udover den konkrete case.

Jens Hoff lic.scient.pol., ph.d., er lektor ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet, *Karl Löfgren*, cand.scient.adm., er ph.d.-studerende ved Institut for Statskundskab, Københavns Universitet – begge forfattere er tilknyttet Center for Offentlig Organisation & Styring på Handelshøjskolen i København. *Sune Johansson*, cand.scient.soc., er ph.d.-studerende ved Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet Odense.

ISBN 87-574-0178-0